

Rabies

Allmänfarlig och smittspårningspliktig sjukdom
Smittskyddsläkarnas smittskyddsblad. (PEÅ)

1. Laboratoriediagnostik

Diagnostik av rabies utförs i Sverige på Smittskyddsinstitutet (tel. 08/4572300) och – då det gäller djurdiagnostik – på Statens Veterinärmedicinska Anstalt (tel. 018/674000). De viktigaste metoderna vid humandiagnostik är direkt immunfluorescens, virusisolering och PCR. Med neutralisationstest kan serumanalyser beträffande förekomst av antikroppar mot rabiesvirus göras. Då diagnosen aktualiseras föreslås direktkontakt med Smittskyddsinstitutet, så att provtagning och hantering av proverna kan ske korrekt.

2. Smittvägar

Rabiesvirus finns i det sjuka djurets saliv och kan överföras genom bett eller slickning. Det finns exempel på aerosolsmitta i grottor där smittade fladdermöss finns och sällsynt vid organtransplantation, främst hornhinnetransplantation. I övrigt finns ej person till personsmitta beskriven. De allra flesta fall av rabiesmitta sker från hund och katt, men alla varmblodiga djur är mottagliga för rabiesmitta och kan också smitta människor.

3. Inkubationstid

Inkubationstiden vid rabies kan variera inom mycket vida gränser, från fem dagar till flera år men är i genomsnitt 1-3 månader. En viktig faktor för inkubationstidens längd är var på kroppen man blivit biten. Kort avstånd till centrala nervsystemet – vid bett i ansiktet! – innebär kortare inkubationstid.

4. Patienten

Postexpositionsprofylaxen vid färsk exposition för rabiesmitta utgörs av sårrengöring, administrering av humant immunglobulin mot rabies (HRIG) och/eller vaccination. Mycket noggrann sårrengöring sker med tvål och vatten. Antalet vaccindoser beror på om individen tidigare har rabiesvaccinerats eller ej – fem doser om ovaccinerad, två doser om vaccinerad senaste fem åren. Om den bitne ej är vaccinerad tidigare ges (inom sju dygn) också immunglobulin – hela dosen! – i och kring bettstället som injektion. Immunglobulin finns tillgängligt via Apoteket C. W. Scheele, tel. 08/4548100 (öppet dygnet runt). Vid misstanke på rabies vårdas patienten på infektions- eller intensivvårdsklinik. Vid oklara neurologiska symptom efter utlandsvistelse är rabies en viktig differentialdiagnos; notabelt är att inkubationstiden vid rabies kan vara lång och expositionen för smittat djur negligerad eller helt bortglömd.

5. Smittspårning/åtgärd

Vid utlandssmitta är egentlig smittspårning inte aktuell. Om det handlar om en inhemsk smitta skall smittskyddsläkaren omedelbart kontaktas. Utredningen engagerar sedan länsveterinär, Smittskyddsinstitutet och Statens Veterinärmedicinska Anstalt.

6. Anmälan

Anmälan av såväl misstänkt som verifierat fall av rabies görs till smittskyddsläkaren, telefonledes. Anmälan ska också göras på därför avsedd blankett. Finns att hämta på adress www.sminet.sjunet.org om Du arbetar i landstinget och www.sminet.se om Du arbetar privat eller på företagshälsövård.

7. Kriterier för klinisk anmälan enligt smittskyddslagen

Kliniskt misstänkta och/eller laboratorieverifierade fall.